

RP 171/2001 rd

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av sjukförsäkringslagen samt 14 och 15 § lagen om rehabiliteringspenning

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att sjukförsäkringslagen och lagen om rehabiliteringspenning ändras så att grunderna för fastställandet av sjukdagpenningen och rehabiliteringspenningen ses över beträffande låginkomsttagare, med sysselsättningsstöd sysselsatta arbetslösa och studerande. Dagpenningen räknas såsom även hittills i första hand utgående från den inkomst som konstaterats i beskattningen. Enligt propositionen ses grunderna för fastställandet av dagpenningen över så att skyddstiden för minimibeloppet av sjukdagpenningen och rehabiliteringspenningen för med sysselsättningsstöd sysselsatta arbetslösa och studerande förlängs samt att sjukdagpenningen för dem som är i rehabilitering

inom arbetspensionssystemet höjs så att den motsvarar rehabiliteringspenningen. I propositionen föreslås att samordningen av dagpenningsperioden och invaliditetspensionsperioden för dem som för närvarande blir utan dagpenning ses över så att behovsprövad sjukdagpenning och rehabiliteringspenning ersätts med ett minimibelopp av sjukdagpenning och rehabiliteringspenning på 10,4 euro (61,80 mk).

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2002 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 april 2002.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Målet för regeringsprogrammet är ett rättvist och sporrande Finland i social harmoni samt att stärka medborgarsamhället genom att öka medborgarnas deltagande, förebygga utslagning samt genom att ombesörja att medborgarnas grundläggande rättigheter realiseraras. Utgångspunkten för regeringens socialpolitik är att bevara det nordiska välfärdsamhället. Målet är ett samhälle som utvecklas och som garanterar var och en en möjlighet att bemästra sitt eget liv och delta aktivt. Som det viktigaste prioriteringsområdet framstår att främja åtgärder som förebygger och minskar allvarliga fattigdomsproblem, utslagning samt anhopningen av problem hos dem som har det sämre ställt. Genom att förebygga fattigdom och utslagning söker man speciellt finna lösningar på de livsbemästrings- och utkomstproblem som anhopas hos långtidsarbetslösa, personer med psykiska problem och rusproblem, överskuldsatta och deras familjer.

I regeringsprogrammet betonas arbetets prioritet och enligt programmet fortgår bl.a. revideringen av socialskyddsformånerna så att det alltid är ekonomiskt lönsamt att ta emot arbete. Avsikten med sjukdagpenningen enligt sjukförsäkringslagen är att ersätta inkomstbortfall som förorsakas av kortvarigt insjuknande som varar under ett år. När en persons arbetsförmåga fortgår ombesörjs utkomststødet under sjukdomstiden genom invaliditetspension. Avsikten är att förmåner av dagpenningsskarakter alltjämt kvarstår som primära i förhållande till pensionerna.

Utkomstskyddet för de studerande har i princip organiserats genom studiestødssystemet och för de arbetslösa genom systemet för utkomstskydd för arbetslösa. Genom det förslag som ingår i regeringens proposition ses grunderna för fastställandet av dagpenningssystemet i sjukförsäkringen över bl.a. beträffande utkomstskyddet under sjukdomstiden för studerande, med sysselsättningsstød sysselsätta arbetslösa, rehabiliteringsklienter inom arbetspensionssystemet, låginkomstta-

gare och sådana försäkrade som saknar inkomst.

2. Nuläge

Sjukdagpenning

Målet för sjukdagpenningen är att ersätta inkomstbortfallet för den försäkrade för den tid då han eller hon är förhindrad att sköta sitt arbete på grund av arbetsförmåga som beror på sjukdom. Förmånen är avsedd att ersätta inkomstbortfall som beror på sjukdom som varar kortare tid än ett år.

Enligt sjukförsäkringslagen (364/1963) har en sådan i Finland boende 16-64-årig försäkrad rätt till sjukdagpenning som på grund av sin sjukdom är oförmögen att utföra sitt sedvanliga eller därmed nära jämförbart arbete. Dagpenning betalas såväl till en försäkrad som är anställd hos någon annan i arbets- eller tjänsteförhållande som till en försäkrad som utför eget arbete. Betalningen av sjukdagpenningen upphör ut vid utgången av den kalendermånad då den försäkrade fyller 65 år.

Att få dagpenning förutsätter dessutom enligt 15 § sjukförsäkringslagen att det s.k. arbetsvillkoret uppfylls. Det arbetsvillkor som föreskrivs i lagen uppfylls om den försäkrade ej under den tid av tre månader, som omedelbart föregått arbetsförmågans inträde, av egen förskyllan varit utan eget eller annans arbete. Såsom eget arbete anses i den försäkrades eget eller medlems av hans familj företag, affär, yrke eller lant-, skogs-, hem- eller annan hushållning utfört arbete, självständigt vetenskapligt arbete samt studier vid läroanstalt eller yrkeskurser, då de motsvarar huvudsyssla. Rätt till dagpenning föreligger också i den situation då den försäkrade har varit arbetslös arbetssökande vid arbeidskraftsbyrå eller sabbatsledig, alterneringsledig eller på motsvarande tjänstledighet från sitt eget arbete vilken grundar sig på kollektivavtal eller på motsvarande arrangemang.

Rätt till sjukdagpenning inträder då sjukdomen förutom insjuknandedagen har varat

nio vardagar. Dagpenning utbetalas högst till utgången av kalendermånaden före den månad under vilken antalet betalningsdagar för dagpenning skulle stiga till 300 dagar. När nämnda maximitid har fyllts kan rätten till sjukdagpenning börja på nytt på grundval av samma sjukdom när den försäkrade oavbrutet har varit arbetsförmögen i ett års tid.

Med hjälp av sjukförsäkringssystemet ombesörjs inkomstbortfall som föranleds av kortvarig sjukdom. Då den försäkrades arbetsförmåga fortgår längre tid än ett år ombesörjs hans eller hennes utkomst genom invaliditetspension. Pensionsskyddet ombesörjs i Finland i regel via arbetspensions- eller folkpensionssystemet. Avsikten med arbetspensionssystemet är att på grundval av inkomsterna under arbetstiden trygga invaliditetsförsäkringsskyddet för personen. På motsvarande sätt säkerställs genom folkpensionssystemet minimipensionsskyddet för de personer som är utan inkomster eller som har en liten arbetsinkomst.

På grundval av 39 § 3 mom. folkpensionslagen inträder rätten till invaliditetspension tidigast vid ingången av månaden efter den för vilken sökanden sist hade rätt till dagpenning med stöd av 15 § 1 eller 3 mom. sjukförsäkringslagen på grund av sjukdom, lyte eller kroppsskada. Om rätt till dagpenning inte finns inträder rätten till invalidpension dock först efter att en tid som motsvarar den tid som avses i 19 § sjukförsäkringslagen, dvs. den s.k. kalkylerade maximibetalningstiden har upphört. Den kalkylerade maximibetalningstiden räknas i huvudregel med iakttagande av grunderna för fastställandet av dagpenningen. Till den kalkylerade maximibetalningstiden räknas tid fr.o.m. den tid varvid arbetsförmågan enligt läkarutlåtandena har inträtt.

Fastställandet av kalkylerad maximibetalningstid kommer i fråga också i situationer då den försäkrade inte har rätt till sjukdagpenning. Rätten till sjukdagpenning saknas bl.a. hos en försäkrad som inte skall anses arbetsförmögen enligt 14 § sjukförsäkringslagen eller om han eller hon inte uppfyller nämnda arbetsvillkor. Därtill saknas rätten till sjukdagpenning hos den försäkrade i en situation då maximitiden för betalningen av sjukdagpenning har uppfyllts och arbets-

oförmåga inträder på grundval av samma sjukdom innan ett år har gått från att denna tidigare arbetsförmåga upphörde.

Beloppet av sjukdagpenningen

Avsikten med sjukdagpenningen är att ersätta den försäkrade för inkomstbortfall som åsamkats av sjukdom. Enligt sjukförsäkringslagen fastställs dagpenningen på grundval av den försäkrades arbetsinkomster. Detta arbetsinkomstbegrepp i sjukförsäkringen har definierats i 16 § sjukförsäkringslagen. Med arbetsinkomst avses löneinkomst av anställnings- eller tjänsteförhållande och därmed jämförbar personlig inkomst samt sådan arbetsinkomst för respektive år som avses i lagen om pension för företagare och lagen om pension för lantbruksföretagare. Som arbetsinkomst betraktas dock inte royaltier, betalningar till en personalfond, kontanta vinstpremier, vinstförmån eller sådan förmån som uppstår genom användning av anställningsoption eller 66 § inkomstskattelagen eller sådan på anställningsförhållande baserad prestation som bestäms utifrån en förändring i värdet på en aktie i ett bolag.

Sjukdagpenning enligt sjukförsäkringslagen fastställs i första hand på grundval av 16 § sjukförsäkringslagen och 9 § sjukförsäkringsförordningen utgående från de arbetsinkomster som konstaterats i den beskattning som verkställtts året innan arbetsförmågan inträdde. I praktiken innebär detta att den sjukdagpenning som betalas på grundval av arbetsförmåga som inträtt 2002 fastställs på grundval av de arbetsinkomster som förvärvats 2000. På begäran av den försäkrade kan dagpenning fastställas på grundval av 17 § sjukförsäkringslagen och 10 § sjukförsäkringsförordningen utgående från inkomsterna de sex månaderna som föregick arbetsförmågans inträde. Villkoret är att den försäkrades verkliga inkomster fortgående har varit väsentligt, dvs. minst 20 %, högre än arbetsinkomsterna enligt beskattningen. Ifall den försäkrade har förlorat sina arbetsinkomster på grund av sjukdom, arbetslöshet eller annat motsvarande skäl kan som grund för dagpenningen tas arbetsinkomsterna också för en längre tid än sex månader. Den minsta dagpenningen som grundar sig på arbetsinkoms-

terna och som betalas 2001 är 2,2 euro (13,10 mk) per dag, till vilken den försäkrade är berättigad med arbetsinkomster på 945,22 euro (5 620 mk) per månad. När årsarbetsinkomsten förblir under det nämnda beloppet, betalas inte dagpenning.

I 18 a § sjukförsäkringslagen återfinns särskilda bestämmelser beträffande sjukdagpenningen för sådana försäkrade som varit arbetslösa, studerande eller i rehabilitering. En försäkrad som under den månad som föregått arbetsförmågan har fått arbetslöshetsdagpenning, arbetsmarknadsstöd, utbildningsstöd under arbeidskraftsutbildning eller studiepenning eller vuxenstudiepenning enligt lagen om studiestöd har rätt att som sjukdagpenning få minst 86 % av beloppet av den förmån han eller hon fått. Eftersom sjukdagpenning betalas för sex dagar i veckan och arbetslöshetsförmåner för fem dagar är sjukdagpenningen räknad per vecka lika stor som arbetslöshetsförmånen. Dessutom har en försäkrad som de sex månaderna som föregått arbetsförmågans inträde har varit i rehabilitering för sin del rätt att få dagpenning som minst uppgår till beloppet av rehabiliteringspenningen enligt lagen om rehabiliteringspenning. Härvid beaktas dock inte den rehabilitering som avses i 15 § lagen om rehabiliteringspenning.

Om den försäkrades arbetsinkomster år 2001 är 943,53 euro (5 610 mk) eller under detta belopp per år betalas inte dagpenning enligt sjukförsäkringslagen över huvud taget även om den försäkrade i övrigt uppfyller villkoren för att få dagpenning. I ett sådant fall kan till den försäkrade dock med stöd av 18 b § sjukförsäkringslagen efter 60 dagars arbetsförmåga betalas behovsprövad sjukdagpenning som är högst 10,09 euro (60 mk) per dag. På beloppet av den behovsprövade sjukdagpenningen inverkar den försäkrades egna månadsinkomster i sin helhet och hälften av makens inkomster som överskrider 235,46 euro (1400 mk) per månad. Behovsprövad sjukdagpenning betalas inte om makens inkomster överskrider 740,03 euro (4 400 mk) per månad.

Rehabiliteringspenning

Avsikten med rehabiliteringspenningen en-

ligt lagen om rehabiliteringspenning är inte enbart att ersätta förlorad inkomst utan också att säkerställa att rehabiliteringen genomförs. För rehabiliteringstiden betalas rehabiliteringspenning om målet för rehabiliteringen är att hållas kvar i arbetslivet, återvända dit eller att komma in i arbetslivet. Förutom till dem som är i rehabilitering som ordnas av Folkpensionsanstalten betalas rehabiliteringspenning också till sådana personer, vilkas rehabilitering baserar sig på bl.a. folkhälsolagen, lagen om specialiserad sjukvård, lagen om företagshälsovård och lagen om service och stöd på grund av handikapp.

Rehabiliteringspenning betalas till 16-64-åringar som bor i Finland och som är förhindrade att utföra sitt arbete på grund av rehabilitering. Rehabiliteringspenningen är i regel lika stor som sjukdagpenningen enligt sjukförsäkringslagen och den kan i likhet med sjukdagpenningen betalas som behovsprövad till rehabiliteringsklienter som saknar inkomster eller har låga inkomster. Den särskilda bestämmelsen i 15 § som gäller rehabiliteringspenning för arbetslösa och studerande motsvarar till sitt innehåll 18 a § sjukförsäkringslagen. Om rehabiliteringsklienten den månad som föregick perioden för rehabiliteringspenning har fått arbetslöshetsdagpenning, arbetsmarknadsstöd, studiepenning eller vuxenstudiepenning är hans eller hennes rehabiliteringspenning minst 86 % av denna förmån ökad med 10 %.

3. Bedömning av nuläget

Samordningen av sjukförsäkringssystemet och pensionssystemen beträffande pensions-tagaren baserar sig på lösningarna under 1980-talet, då folkpensionerna och sjukdagpenningarna på samma sätt som arbetspensionerna blev skattepliktig inkomst. Huvudregeln var att personen ungefär ett år fick inkomstrelaterad sjukdagpenning och därefter arbetspension eller folkpension. Arbetspension kan betalas också som delinvalidpension, varför det har varit möjligt att ansöka om arbetspension utan föregående period för sjukdagpenning enligt sjukförsäkringen. Villkoret för att få arbetspension är till skillnad från folkpensionen att arbetsförmågan beräknas fortgå minst ett år.

Fram till 1996 kunde till försäkrade utan inkomster eller med låga inkomster betalas minimidagpenning. Minimidagpenningen slopades genom den ändring i sjukförsäkringslagen som trädde i kraft vid ingången av 1996 (1500/1996). Riksdagens grundlagsutskott konstaterade när man behandlade den regeringspropositionen som gällde nämnda ändring att sloandet av utkomstskyddet under sjukdomstiden för sådana som förtjänar under 840,94 euro per år (5 000 mk) i en händelse av att sjukdomen förlängs skulle innebära att den grundläggande utkomst som avsågs i 15 a § regeringsformen saknas. Som en följd av grundlagsutskottets ställningstagande föreskrevs i sjukförsäkringslagen en behovsprövad sjukdagpenning enligt 18 b § för att trygga den försäkrades oundgängliga utkomst.

Med tanke på utkomsten under sjukdomstiden har sådana situationer tätt sig problematiska där en del av de försäkrade i det närmaste har blivit beroende av utkomststöd när de insjuknat på grund av den kalkylerade maximitiden enligt sjukförsäkringslagen, som baserar sig på samordningen av sjukförsäkringssystemet och pensionssystemen. En försäkrad som på grundval av 14 § sjukförsäkringslagen är arbetsoförmögen kan på grund av bestämmelserna som gäller fastställandet av storleken på sjukdagpenningen bli utan dagpenning. En sådan situation kan uppstå då den försäkrade har varit två eller rentav tre år nästan helt utan arbetsinkomster och inte heller innan sitt insjuknande fått arbetslöshetsdagpenning, arbetsmarknadsstöd, studiepenning eller övriga förmåner som avses i 18 a § sjukförsäkringslagen.

På grund av den konstaterade maximitiden riktar sig de s.k. nolldagpenningproblemen närmast till personer som i praktiken inte har möjlighet att få behovsprövad dagpenning. I en situation lik den beskrivna kan bl.a. en långtidsarbetslös hamna i som har fått arbetslöshetsdagpenning maximitiden och därefter arbetsmarknadsstöd för 180 dagar och som inte innan sitt insjuknande fått arbetsmarknadsstöd på grund av makans inkomster. Motsvarande gäller också en försäkrad utan tidigare arbetshistoria. Inte heller en försäkrad som är på föräldraledighet eller vårdledighet och som inte har haft i beskattningen

fastställda arbetsinkomster eller arbetsinkomster därefter, eller en studerande, vars studier har förlängts så att han eller hon inte är berättigad till studiestöd och som inte har arbetsinkomster som fastställts i beskattningen, är berättigad till dagpenning. Någon rätt till sjukdagpenning uppkommer inte heller för en forskare som utför självständigt vetenskapligt arbete och som lever på ett skattefritt stipendium och som inte har arbetsinkomster som konstaterats i beskattningen.

Den försäkrade blir utanför sjukförsäkringens ersättningssystem också i den situationen då han eller hon på det sätt som avses i 15 § sjukförsäkringslagen av egen förskyllan har varit utan eget eller annans arbete hela perioden på tre månader, dvs. när det s.k. arbetsvillkoret inte uppfylls. I praktiken har den försäkrade inte ansetts vara utan arbete av egen förskyllan om han eller hon har varit arbetslös arbetsökande vid Arbetskraftsbyrå. Sålunda berättigar redan en mycket kort anställning eller tid som arbetsökande under de tre månaderna som föregick arbetsoförmågan till sjukdagpenning.

Beträffande dem som idkar företagsverksamhet har de problem som hänfört sig till utkomstskyddet under sjukdomstiden rättats till genom den ändring i sjukförsäkringslagen (511/2001) som trädde i kraft den 1 juli 2001. Som grund för dagpenning enligt sjukförsäkringslagen för lantbruksföretagare och andra företagare används i stället för den förvärvsinkomst som fastställts i beskattningen den arbetsinkomst som fastställts i företagarpensionsförsäkringen. Målet för denna ändring har varit att trygga en person som idkar företagsverksamhet ett sådant skydd vid arbetsoförmåga som föranletts av kortvarig sjukdom som till sin nivå så väl som möjligt motsvarar den arbetsinsats som gått förlorad på grund av arbetsoförmågan och den inkomst som inte har fått av den.

I fråga om rehabiliteringspenningen hänförs sig de situationer där rehabiliteringsklienten kan bli utan rehabiliteringspenning i regel till medicinsk rehabilitering. För den tid den yrkesinriktade rehabiliteringen pågår är rätten till minirehabiliteringspenning tryggad. På grundval av den ändring av 17 § lagen om rehabiliteringspenning som trädde i kraft vid ingången av september 2001 gäller minimi-

skyddet all yrkesinriktad rehabilitering och uppgår till 374,50 euro (2 227 mk) per månad.

4. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

Allmänt

Propositionen är en del av ett större åtgärdsprogram med vilket regeringen strävar efter att förebygga och minska fattigdoms- och utslagningsproblem. Enligt regeringsprogrammet bör stödsystemen utvecklas så att utförande och mottagande av arbete alltid förbättrar den försäkrades ekonomiska ställning. Genom propositionen bevaras dock uppgiftsfördelningen mellan sjukförsäkringen och pensionssystemet oförändrad och genom propositionen uppnås det mål som tidigare har funnits i regeringsprogrammet, dvs. att för kortvarig arbetsoförmåga inte betalas ersättning om den försäkrades utkomst har baserat sig på något annat än förvärvsarbete.

Fastställandet av sjukdagpenning och rehabiliteringspenning för med sysselsättningsstöd sysselsatta arbetslösa och studerande

Avsikten med bestämmelsen i 18 a § sjukförsäkringslagen är att trygga arbetslösa försäkrade minst en lika stor utkomst som arbetslöshetsförmånen också under tiden av arbetsoförmåga. I praktiken har det uppstått situationer där arbetslösa försäkrade då de insjuknat har blivit helt utan utkomstskydd eller nivån på skyddet har blivit mycket låg. Också i dessa situationer fastställs sjukdagpenningen i första hand enligt huvudregeln på grundval av de arbetsinkomster som konstaterats i beskattningen. När arbetsinkomster som utgör grund för dagpenningen saknas kan en försäkrad som är arbetslös och som insjuknar mycket snabbt, dvs. inom en månad efter att arbetet påbörjats, få sjukdagpenning på grundval av den arbetslöshetsförmån som han eller hon får. Ifall den försäkrade har hunnit vara över en månad på jobb innan han eller hon insjuknar fastställs hans eller hennes sjukdagpenning på grundval av de arbetsinkomster som konstaterats i beskattningen eller på grundval av de inkomster

som fått under de sex månaderna som föregick arbetsoförmågan. Om den sysselsatta försäkrade inte har varit på arbete särskilt länge, men dock över en månad blir hans eller hennes arbetsinkomst liten och således nivån på dagpenningen låg. I propositionen föreslås att skyddstiden för den sjukdagpenning som fastställs på grundval av arbetslöshetsförmånen förlängs från en månad till fyra månader för att den försäkrades utkomstskydd under sjukdomstiden inte skall försvagas när en försäkrad som varit arbetslös sysselsätts med sysselsättningsstöd.

Enligt 9 kap. sysselsättningsförordningen kan en arbetslös arbetssökande för att förbättra och upprätthålla yrkesfärdigheten beviljas sysselsättningsstöd för tryggnad av utkomsten under den tid då han eller hon genomgår arbetspraktik på en arbetsplats. Förteckningen i 18 a § 1 mom. sjukförsäkringslagen över förmåner på grundval av vilka dagpenning kan fastställas är uttömmande. Således kan sjukdagpenning inte fastställas på grundval av förmånerna enligt sysselsättningsförordningen. För att korrigera den beskrivna olägenheten föreslås i propositionen att till förteckningen i 18 a § sjukförsäkringslagen över förmåner på grundval av vilka dagpenning kan fastställas fogas det sysselsättningsstöd som avses i 9 kap. sysselsättningsförordningen. Avsikten med ändringen är att låta de arbetslösa som aktivt strävar efter arbetslivet få samma ställning när det gäller sjukdagpenningen som de som är oavbrutet arbetslösa.

På motsvarande sätt föreslås att den skyddstid som hänför sig till en studerandes utkomstskydd under sjukdomstid förlängs från en månad till fyra månader. Härvid försvagar t.ex. inte ett avbrott i studiestödet under sommarferien den försäkrades utkomstskydd under studietiden. Dessutom ändras grunderna för fastställande av sjukdagpenning och rehabiliteringspenning för studerande på så sätt att sjukdagpenningen och rehabiliteringspenningen är minst lika stora som studiepenningen eller vuxenstudiepenningen enligt lagen om studiestöd.

Det föreslås att motsvarande ändringar görs också i lagen om rehabiliteringspenning för att rehabiliteringspenningen alltså skall fastställas enligt motsvarande grunder som sjukdagpenningen.

Rehabiliteringsklienter inom arbetspensionssystemet

En rehabiliteringsklient inom arbetspensionssystemet kan bli helt utan utkomstskydd om han eller hon blir arbetsförmögen mitt i en rehabiliteringsperiod. Yrkesinriktad rehabilitering kan pågå flera år och under åren i slutet av studierna har rehabiliteringsklienten inte längre sådana arbetsinkomster som konstaterats i beskattningen och som kunde tas som grund för sjukdagpenning. Sjukdagpenningen för en person som fått rehabiliteringspenning med stöd av lagen om rehabiliteringspenning är skyddad på grundval av 18 a § 3 mom. sjukförsäkringslagen för en tid av sex månader. Det föreslås att gällande bestämmelser ses över så att sjukdagpenningen för en rehabiliteringsklient inom arbetspensionssystemet minst uppgår till en tjugofemtedel av månadsbeloppet av rehabiliteringspenningen enligt arbetspensionslagarna. Detta förutsätter att den försäkrade de sex månaderna som föregått den tidpunkt då sjukdagpenningen började löpa har fått rehabiliteringspenning enligt arbetspensionslagarna. Avsikten är att det att en person som deltar i rehabilitering insjuknar inte leder till att han eller hon förlorar utkomstskyddet under sjukdomstiden.

Minimibeloppet av sjukdagpenningen och rehabiliteringspenningen

I propositionen föreslås att man avstår från den behovsprövade sjukdagpenningen enligt 18 b § sjukförsäkringslagen. På grundval av propositionen har de försäkrade i enlighet med detta alltid rätt till minst en sjukdagpenning uppgående till 10,09 euro (60 mk) efter det att arbetsförmågan har varat minst 55 dagar. De erfarenheter som fås av socialskyddet visar att en väsentlig förlust av inkomst inte uppstår under kortvarig sjukdom. Enligt propositionen börjar sjukdagpenning till minimibeloppet löpa nästan en vecka tidigare än den behovsprövade dagpenning som gäller för närvarande.

Sjukdagpenningen fastställs alltså i första hand på grundval av arbetsinkomsterna och de förmåner som nämns i 18 a §. Om det

inte på ovan nämnda grunder uppkommer en rätt att betala dagpenning till den försäkrade, är den försäkrade berättigad till dagpenning uppgående till minst 10,09 euro när arbetsförmågan har varat 55 dagar. Om den försäkrade är berättigad till sjukdagpenning men beloppet av den blir under 10,09 euro (60 mk), stiger beloppet av hans eller hennes dagpenning enligt förslaget till nämnda nivå för minimidagpenning när arbetsförmågan har varat 55 dagar.

Enligt propositionen är också de försäkrade berättigade till minimibeloppet av dagpenningen som inte uppfyller det arbetsvillkor som avses i 15 § sjukförsäkringslagen. Härvid börjar de försäkrade som inte uppfyller arbetsvillkoret enligt sjukförsäkringslagen i regel omfattas av sjukförsäkringens dagpenningssystem när arbetsförmågan har varat 55 dagar. Dagpenningen uppgår härvid alltid till beloppet av minimidagpenningen.

Enligt propositionen kan den försäkrade få minimibeloppet av dagpenningen efter den självrisktid som avses i 19 § 1 mom. sjukförsäkringslagen på det villkor att man kan sluta sig till att arbetsförmågan hos den försäkrade fortgår över maximitiden enligt sjukförsäkringslagen. Självrisktiden enligt sjukförsäkringslagen är insjuknandedagen och de påföljande nio vardagarna.

På motsvarande sätt föreslås att i lagen om rehabiliteringspenning föreskrivs om en minimirehabiliteringspenning uppgående till minimibeloppet av sjukdagpenningen.

5. Propositionens verkningar

5.1. Ekonomiska verkningar

Översynen av grunderna för fastställandet av sjukdagpenningen på det sätt som föreslås i propositionen ökar utgifterna för sjukförsäkringen. I finansieringen av sjukförsäkringen deltar arbetsgivarna, de försäkrade och staten. Dessutom garanterar staten genom sitt garantibelopp att finansieringen av sjukförsäkringen räcker till. Med beaktande av finansieringssituationen för sjukförsäkringsfonden åläggs staten att helt och hållet finansiera ökningen av kostnaderna i dagpenning utgifterna för sjukförsäkringen.

Att ändra grunderna för fastställandet av

sjukdagpenningen och rehabiliteringspenningen i sjukförsäkringen på föreslaget sätt i fråga om med sysselsättningsstöd sysselsatta arbetslösa, studerande och rehabiliteringsklienter uppskattas öka utgifterna för sjukförsäkringen med ca 2,7 miljoner euro (16 miljoner mk). På motsvarande sätt ökar de föreslagna ändringarna beträffande rehabiliteringsklienterna inom arbetspensionssystemet utgifterna för dagpenningen med ca 0,5 miljoner euro (3 miljoner mk) och dessutom ökar ersättandet av den behovsprövade dagpenningen med dagpenning till minimibelopp beträffande de försäkrade som har blivit utan dagpenning utgifterna för sjukförsäkringen med 5,9 miljoner euro (35 miljoner mk).

Uppskattat på årsnivå ökar de ovan föreslagna ändringarna utgifterna för sjukförsäkringen med 9,25 miljoner euro (55 miljoner mk). Det har föreslagits att de ändringar som ingår i propositionen träder i kraft vid ingången av 2002, varför tilläggsutgifterna som propositionen åsamkar 2002 uppgår till uppskattningsvis 7 miljoner euro (41,6 miljoner mk).

5.2. Verkningar som hänför sig till förmånstagarna

Översynen av grunderna för fastställandet av sjukdagpenningen och rehabiliteringspenningen utvidgar omfattningen av utkomstskyddet under sjukdoms- och rehabiliteringstiden för försäkrade som är med sysselsättningsstöd sysselsatta arbetslösa, studerande, rehabiliteringsklienter, låginkomsttagare eller utan inkomster. Ändrandet av grunderna för fastställandet av sjukdagpenningarna enligt sjukförsäkringslagen på det sätt som föreslås i propositionen innebär en förbättring av omfattningen av utkomstskyddet under sjukdomstiden enligt sjukförsäkringslagen eftersom dagpenningssystemet utvidgas till att i större omfattning än tidigare gälla med sysselsättningsstöd sysselsatta arbetslösa, studerande, rehabiliteringsklienter samt försäkrade med låga inkomster och försäkrade som saknar inkomster. Genom förslaget tryggas också de försäkrade för en tid av mindre än ett år

ett minimiutkomstskydd uppgående till 10,09euro (60 mk). Rätten till dagpenningens minimibelopp på grundval av sjukdom är inte längre på samma sätt som den behovsprövade dagpenningen beroende av familjens ekonomiska situation. Det samma gäller också rehabiliteringspenningen.

Enligt gällande regler betalas inte dagpenning till försäkrade vilkas årsarbetsinkomster förblir under 945,22 euro (5 620 mk). Den försäkrade har på grundval av arbetsinkomster rätt till sjukdagpenning med årsarbetsinkomster på 945,22 euro (5 620 mk), varvid beloppet av dagpenningen blir 2,2 euro (13,10 mk), och rätt till sjukdagpenning till ett belopp av 10,09 euro (60 mk) uppkommer med årsarbetsinkomster på ca 4 541 euro (27 000 mk). Enligt propositionen har alla rätt till en sjukdagpenning uppgående till minst 10,09 euro (60 mk) efter arbetsoförmåga som varat 55 dagar. Ifall arbetsoförmågan kan beräknas vara minst ett år, inträder rätten till nämnda sjukdagpenning efter 9 vardagar som följt på insjuknandedagen. Av den som ansökte om sjukdagpenning 2000 var årsarbetsinkomsterna för 10 000 försäkrade under 4 541 euro (27 000 mk) och på grund av brist på arbetsinkomster eller av någon annan orsak blev 3 000 försäkrade utan dagpenning. Propositionen förbättrar i realiteten utkomstskyddet under sjukdomstiden för låginkomsttagare och personer som saknar inkomster. Uppskattningsvis hör 13 000 försäkrade till denna grupp.

6. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet i samarbete med Folkpensionsanstalten och arbetsmarknadsorganisationerna.

7. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2002 och avses bli behandlad i samband med den.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslagen

1.1. Sjukförsäkringslagen

4 a §. Det föreslås att det görs en teknisk justering i bestämmelsen på grund av att lagstiftningen har ändrats. Den lag som det hänvisas till i bestämmelsen har upphävts genom lagen om användning av mänskliga organ och vävnader för medicinska ändamål (101/2001), som trädde i kraft den 1 september 2001. Bestämmelsen i 18 § 2 mom. i den nya lagen om rätt till dagpenning motsvarar i fråga om sitt innehåll bestämmelsen i 11 § 2 mom. i den upphävda lagen och således förändras inte praxis i fråga om beviljandet av dagpenning.

18 a §. Avsikten med bestämmelsen i 18 a § 1 mom. sjukförsäkringslagen är att trygga en försäkrad som varit arbetslös före arbetsförmågens inträde minst motsvarande utkomst under tiden av arbetsförmåga som betalades till honom eller henne som arbetslöshetsförmån. Om det vid arbetsförmågens inträde har gått högst en månad sedan arbetet inleddes kan som grund vid fastställandet av beloppet av dagpenningen användas den arbetslöshetsförmån som tidigare betalats till den försäkrade och som nämns i bestämmelsen. Om den försäkrade har hunnit vara på arbete över en månad före arbetsförmågens inträde kan bestämmelsen inte tillämpas. Härvid fastställs sjukdagpenningen antingen på grundval av de arbetsinkomster som konstaterats i beskattningen eller de arbetsinkomster som fått före insjuknandet, och blir ofta ringa. För att den sjukdagpenning som betalas till den som sökt sig till arbetslivet inte skall bli lägre än vad den hade blivit om han eller hon alltså skulle ha fått arbetslöshetsförmån, föreslås att den tid på en månad som nämns i bestämmelsen förlängs till fyra månader. Det kan uppskattas att arbetsinkomster under den tiden intjänas så att den sjukdagpenning som fastställs på grundval av dem motsvarar den sjukdagpenning som fastställs på grundval av arbetsmarknadsstödet.

Samtidigt föreslås för att säkerställa nivån på skyddet att sysselsättningsstödet fogas till

de förmåner som uttömmande räknas upp i den nuvarande bestämmelsen. Sysselsättningsstöd kan på grundval av 9 kap. sysselsättningsförordningen (1363/1997) beviljas en arbetslös arbetssökande under den tid som han eller hon är på arbetspraktik på en arbetsplats.

I samband med detta föreslås också att ordalydelsen i första delen av bestämmelsen justeras så att den motsvarar syftet med bestämmelsen och tillämpningspraxis hittills.

Också för en sådan person som har sökt sig till arbetslivet efter studierna har man velat trygga minst samma utkomstnivå som under studietiden i en situation då arbetsförmågan inträder efter en kort tids arbete. Utan separat reglering skulle dagpenningen också härvid fastställas antingen utgående från arbetsinkomsterna i beskattningen eller inkomsterna under den korta arbetsperioden och skulle ofta bli låga. Av den här orsaken finns det en bestämmelse i 18 a § 2 mom. sjukförsäkringslagen om den sjukdagpenning som betalas till dem som fått studie- eller vuxenstudiepenning. Om den försäkrade har fått studiepenning eller vuxenstudiepenning enligt lagen om studiestöd under en månad innan dagpenningen börjat löpa, motsvarar beloppet av sjukdagpenningen i fråga om nivån den förmån som den försäkrade har fått. Det föreslås att motsvarande ändring görs i denna bestämmelse som i 1 mom., dvs. det föreslås att en månad förlängs till fyra månader. Dessutom föreslås att momentet när det gäller grunderna för fastställande av dagpenning ändras på så sätt att dagpenningen är minst lika stor som det studiestöd som ligger till grund för den.

Om den försäkrade de sex månaderna som föregick den tid då dagpenningen började löpa har fått rehabiliteringspenning enligt lagen om rehabiliteringspenning, uppgår dagpenningen enligt 18 a § 3 mom. minst till beloppet av nämnda förmån. Det är ändamålsenligt att beloppet av dagpenningen fastställs på motsvarande sätt också då den försäkrade har fått rehabiliteringspenning som baserar sig på arbetspensionslagstiftningen under rehabiliteringstiden. Det föreslås därför att en hänvisning som möjliggör detta fogas till be-

stämelsen. När den försäkrade har fått rehabiliteringspenning enligt lagen om rehabiliteringspenning beaktas inte den förhöjning på 10 % enligt lagen om rehabiliteringspenning, som är avsedd att sporra till aktivt deltagande i rehabiliteringen när beloppet av dagpenningen fastställs. På motsvarande sätt beaktas inte den förhöjning på 33 % som baserar sig på de regler som det föreslås att fogas till bestämmelsen.

18 b §. Dagpenningens storlek fastställs enligt huvudreglerna i sjukförsäkringslagen antingen på grundval av de vid den senast verkställda beskattningen konstaterade arbetsinkomsterna eller på grundval av inkomsterna innan arbetsförmågans början. T.ex. 2002 bestäms dagpenningen på grundval av arbetsinkomsten 2000. Om den försäkrades arbetsinkomster dock har varit väsentligt större omedelbart före arbetsförmågans inträde kan dagpenningen fastställas enligt dessa inkomster för sex månader. Dagpenning betalas över huvud taget inte om arbetsinkomsten understiger det minimibelopp som nämns i lagen (945,22 euro år 2001). Den lägsta dagpenning som betalas ut är således 2,2 euro (13,10 mark). I 18 a § sjukförsäkringslagen återfinns särskilda bestämmelser beträffande hur sjukdagpenningen skall fastställas för sådana försäkrade som varit arbetslösa, studerande eller i rehabilitering innan arbetsförmågan började.

När arbetsförmågan har varat minst 55 dagar kan till den försäkrade betalas behovsprövad dagpenning som är högst 10,09 euro (60 mark) per dag, om hans dagpenning på grund av ringa arbetsinkomster är lägre än så. Behovsprövad dagpenning kan alltså betalas såväl till försäkrade som på grund av villkoret gällande minimiarbetsinkomst inte får dagpenning över huvud taget, som till försäkrade vilkas dagpenning på grundval av arbetsinkomsten underskrider 10,09 euro (60 mark). På beloppet av den behovsprövade sjukdagpenningen inverkar så gott som alla den försäkrades egna månadsinkomster och makens inkomster. Från dagpenningen dras av den försäkrades egna inkomster i sin helhet och hälften av makens inkomster som överstiger 235,46 euro (1400 mark). Behovsprövad dagpenning betalas följaktligen inte om makens inkomster överstiger 740,03 euro

(4400 mark) i månaden.

För att den försäkrade skall få dagpenning förutsätts det att han inte av egen förskyllan har varit utan eget eller annans arbete under de tre månader som föregått arbetsförmågans inträde. Om detta s.k. arbetsvillkor bestäms i 15 § sjukförsäkringslagen.

De beskrivna bestämmelserna leder i praktiken till att alla försäkrade som med stöd av sjukförsäkringslagen har rätt till dagpenning ändå inte betalas dagpenning på grund av de bestämmelser som gäller uträkningen av dess storlek. Dagpenningens storlek blir med andra ord 0 euro. Typiska fall är t.ex. långtidsarbetslösa som har betalats maximibeloppet av förmåner enligt lagstiftningen om utkomstskydd för arbetslösa, av vilka den sista är det behovsprövade arbetsmarknadsstödet. Om detta inte har betalats t.ex. på grund av makens inkomster betalas den försäkrade ingen sjukdagpenning på grund av ringa arbetsinkomster. Å andra sidan betalas inte heller någon behovsprövad dagpenning efter 55 dagar av arbetslöshet, eftersom makens samma inkomster beaktas och inverkar minskande även på beloppet av den.

Arbetsvillkoret för rätten till dagpenning uppfylls när den försäkrade har arbetat eller t.ex. varit anmäld som arbetslös arbetssökande hos Arbetskraftsbyrån ens en dag under de tre månaderna före arbetsförmågans inträde. I praktiken blir sådana personer utan dagpenning som blivit utslagna ur arbetslivet på grund av rusmedelsmissbruk eller psykiska problem.

Invaliditetspensionen i enlighet med folkpensionslagen börjar tidigast när rätten till dagpenning enligt sjukförsäkringslagen upphör. Invaliditetspension beviljas efter sjukdagpenningens maximibetalningstid även i det fall att den försäkrade har haft rätt till dagpenning men att dagpenning inte har betalats t.ex. på grund av ringa arbetsinkomster. Den försäkrade blir då alltså tvungen att vänta på sin invaliditetspension i nästan ett års tid och för hela denna tid kan dagpenningen vara 0 euro. De försäkrade som inte har fått dagpenning på grund av att de inte uppfyller arbetsvillkoret beviljas invaliditetspension efter den kalkylerade maximibetalningstiden.

För att utkomstskyddet under sjukdomstiden skall kunna förbättras i sådana fall som

beskrivits ovan föreslås det att 18 b § sjukförsäkringslagen ändras så att man avstår från den behovsprövade sjukdagpenningen. Däremot föreslås det att till lagen fogas ett minimibelopp av dagpenningen som gäller alla försäkrade som är berättigade till sjukdagpenning efter 55 dagar av arbetsoförmåga. Beloppet av denna dagpenning föreslås vara 10,09 euro (60 mark). Om den försäkrades dagpenning före de 55 dagarna har förflutit har varit lägre än det i lagen bestämda minimibeloppet stiger den försäkrades dagpenning, oberoende av inkomsterna, till minimibeloppet efter den utsatta tiden.

De försäkrade som inte har rätt till sjukdagpenning på grund av att de inte uppfyller arbetsvillkoret i lagens 15 § föreslås på motsvarande sätt få rätt till dagpenning efter att arbetsoförmågan varat 55 dagar. Till dem betalas med anledning av arbetsoförmåga som fortgått efter det nämnda antalet dagar en sjukdagpenning om 10,09 euro (60 mark) per dag.

Om det, i samband med att sjukdagpenningen enligt sjukförsäkringslagen fastställs, dock är möjligt att sluta sig till att arbetsoförmågan kommer att vara minst maximitiden för betalning av sjukdagpenning, föreslås det att dagpenning betalas på det föreslagna sättet omedelbart efter att självrisktiden för sjukförsäkringen löpt ut. Lagrummet kommer att tillämpas i få fall. Sådana fall vore t.ex. svåra sjukdomar i centrala nervsystemet och olycksfall där arbetsoförmågan eventuellt också kommer att leda till beviljande av invaliditetspension genast efter att maximitiden för betalning av sjukförsäkring har löpt ut. Avsikten är att bestämmelsen skall tillämpas i situationer där det står klart då beslutet om dagpenning fattas på basis av den första ansökan om dagpenning i början av arbetsoförmågan att arbetsoförmågan kommer att vara minst maximitiden för betalning av sjukdagpenningen.

19 §. Bl.a. med tanke på uträknandet av maximibetalningstiden enligt sjukförsäkringslagen är det nödvändigt att i lagen definiera vilka dagar som räknas som betalningsdagar. Utöver de egentliga betalningsdagarna för dagpenningen räknas som betalningsdagar t.ex. de dagar för vilka dagpenningen är 0 euro och de dagar för vilka dagpenning inte

betalas på grund av att en annan förmån som enligt lag skall dras av från dagpenningen är större än dagpenningen. På basis av den föreslagna ändringen av 18 b § har den försäkrade rätt till dagpenning senast efter att arbetsoförmågan varat 55 dagar även om han inte uppfyller det arbetsvillkor som avses i 15 § 1 mom. Det är ändamålsenligt att i dessa situationer till dagpenningens maximibetalningstid räkna även den tid under vilken den försäkrade inte har haft rätt till dagpenning på grund av att han inte uppfyller arbetsvillkoret. Därför föreslås det att lagens 19 § 7 mom. ändras så att dagpenningens period för dem som inte uppfyller arbetsvillkoret börjar från samma tidpunkt som för de försäkrade vilkas dagpenning är 0 euro på grund av att de saknar arbetsinkomster.

23 g §. I paragrafen bestäms om förutsättningarna för särskild moderskapspenning. Lagrummets 1 mom. har ändrats genom den ändring av sjukförsäkringslagen (63/2001) som gjordes i samband med reformen av arbetsavtalslagen. Den bemyndigande att utfärda förordning som ingår i lagrummet föreslås bli ändrat så att det motsvarar ordalydelsen i det nya 1 mom. som trädde i kraft den 1 juni 2001. Ändringen är av teknisk natur.

75 §. Det föreslås att lagrummet ändras så att i det slopas hänvisningen till den behovsprövade sjukdagpenningen som avses i 18 b §. I propositionen har föreslagits att den behovsprövade dagpenningen slopas och därför är en laghänvisning till denna överflödigt.

1.2. Lagen om rehabiliteringspenning

14 § *Rehabiliteringspenningens belopp*. I paragrafen bestäms om de allmänna grunderna för bestämningen av rehabiliteringspenningen. Beloppet av rehabiliteringspenningen är enligt paragrafens 1 mom. lika stort som den dagpenning enligt sjukförsäkringslagen som rehabiliteringsklienten hade varit berättigad till om han hade blivit arbetsoförmögen när rehabiliteringen började. För att tydliggöra att de förutsättningar som följs i andra lösningar som gäller sjukdagpenningen inte tillämpas på rehabiliteringspenningen föreslås att till paragrafens 1 mom. fogas en precisering om att de bestämmelser som gäller sjukdagpenningen tillämpas endast till den del

som de gäller beloppet av rehabiliteringspenningen.

Den gällande bestämmelsen i paragrafens 2 mom. gäller den lägsta inkomstgränsen enligt vilken en rehabiliteringspenning vars belopp motsvarar sjukdagpenningen kan fastställas. Inkomstgränsen motsvarar den lägsta gränsen för arbetsinkomst som ligger till grund för fastställandet av sjukdagpenning. Denna inkomstgräns kan tillämpas när rehabiliteringspenningen fastställs redan med stöd av bestämmelsen i 1 mom.. Därför föreslås det att bestämmelsen i 2 mom. ändras så att den gäller minimibeloppet av rehabiliteringspenningen. Enligt förslaget skall den motsvara beloppet av den dagpenning som avses i 18 b § sjukförsäkringslagen och vore således 10,09 euro (60 mark) per dag. Minimibeloppet av rehabiliteringspenningen betalas om rehabiliteringsklienten inte har rätt till en större rehabiliteringspenning med stöd av andra bestämmelser om fastställande av rehabiliteringspenning.

I paragrafens 3 mom. bestäms om behovsprövad rehabiliteringspenning som motsvarar beloppet av behovsprövad dagpenning. På grund av att det bestäms om dagpenningens minimibelopp blir momentet överflödigt och föreslås bli upphävt.

15 § *Rehabiliteringspenningens belopp för den som fått arbetslöshetsdagpenning, arbetsmarknadsstöd, sysselsättningsstöd, utbildningsstöd eller studiepenning.* I paragrafen bestäms om minimibeloppet av rehabiliteringspenningen för den som fått utkomstskydd för arbetslösa, arbetsmarknadsstöd, studiepenning och vuxenstudiepenning. Om personen har fått nämnd förmån under månaden före rehabiliteringspenningen börjar betalas, är beloppet av hans rehabiliteringspenning minst det belopp som avses i 18 a § sjukförsäkringslagen ökat med 10 procent. Den skyddstid på en månad som nämns i bestämmelsen förlängs till 4 månader så att den motsvarar förslaget om bestämmelsen i 18 a § 1 och 2 mom.

Samtidigt kommer bestämmelsen att gälla även dem som fått utbildningsstöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning samt personer som fått i 9 kap. sysselsättningsförordningen avsett sysselsättningsstöd för den tid då han eller hon är på arbetsprak-

tik, vilkas rehabiliteringspenning börjar betalas inom fyra månader efter att stödet upphört. Målet med bestämmelsen är att trygga rehabiliteringspenningens nivå till minst samma nivå som de tidigare stöden, utbildningsstödet och sysselsättningsstödet, och med hjälp av en förhöjning på 10 procent sporra till aktivt deltagande i rehabiliteringen och förmån för den på samma sätt som det enligt gällande bestämmelse är möjligt för dem som har fått utkomstskydd för arbetslösa, arbetsmarknadsstöd, studiepenning och vuxenstudiepenning. Den föreslagna ändringen motsvarar för sysselsättningsstödet del även den föreslagna ändringen av 18 a § 1 mom. 1 meningen i sjukförsäkringslagen. Utbildningsstödet finns redan med i nämnda bestämmelse i den gällande sjukförsäkringslagen.

Som en teknisk justering fogas samtidigt även laghänvisningar gällande förmånerna till bestämmelsen.

2. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 april 2002. Sjukförsäkringslagens 23 g § träder dock i kraft redan den 1 januari 2002.

3. Lagstiftningsordning

Med tanke på lagstiftningsordningen intar 19 § 2 mom. grundlagen en central ställning. Begreppet grundläggande försörjning i grundlagen är oberoende av den gällande sociallagstiftningen. Avsikten med bestämmelsen är således inte att trygga enskilda förmåner som för närvarande regleras genom vanliga lagar eller att bevara nivån på dessa förmåner. Lagstiftarens intention är att de socialskyddssystem som tryggar den grundläggande försörjningen skall göras så heltäckande att ingen hamnar utanför systemet. Systemen behöver likväl inte omfatta sådana personer som enligt en helhetsbedömning av de lagstadgade systemen för utkomstskyddet och personens situation i övrigt, t.ex. familjeförhållanden, har förutsättningar att försörja sig fastän deras normala utkomstmöjligheter t.ex. på grund av sjukdom har försämrats. Sådana ändringar i lagstiftningen som inne-

bär ett väsentligt ingrepp i det skydd för den grundläggande försörjningen som tryggas på ovan nämnt sätt motsvarar således inte förutsättningarna i 19 § 2 mom. grundlagen.

Genom de förslag som ingår i propositionen utvidgas i synnerhet omfattningen av utkomstskyddet under sjukdom och rehabilitering för sådana försäkrade som är låginkomsttagare eller saknar inkomster samt förbättras nivån på utkomstskyddet.

I enlighet med det ovan anförda kan regeringens proposition inte anses innehålla såda-

na förslag som skulle försvaga det skydd för den grundläggande försörjningen som avses i 19 § 2 mom. grundlagen. Med stöd av det ovan anförda anser regeringen att propositionen kan behandlas i vanlig lagstifningsordning. Regeringen anser det dock med beaktande av ärendets natur vara nödvändigt att begära grundlagsutskottets utlåtande om propositionen

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av sjukförsäkringslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i sjukförsäkringslagen av den 4 juli 1963 (343/1963) 4 a § 1 mom., 18 a §, 18 b §, 19 § 7 mom., 23 g § 3 mom. och 75 § 3 mom.,

dess lagrum sådana de lyder, 4 a § 1 mom. i lag 781/1994, 18 a § och 19 § 7 mom. i lag 1500/1995, 18 b § i sistnämnda lag 1500/1995 och i lag 640/2001, 23 g § 3 mom. i lag 1192/1990 samt 75 § 3 mom. i lag 640/2001, som följer:

4 a §

Vad denna lag föreskriver om dagpenning vid arbetsoförmåga till följd av sjukdom skall i tillämpliga delar även iakttas i fråga om dagpenning som avses i 27 § 1 mom. lagen om smittosamma sjukdomar (583/1986) och 18 § 2 mom. lagen om användning av mänskliga organ och vävnader för medicinska ändamål (101/2001).

18 a §

Har den försäkrade under de fyra månaderna innan arbetsoförmågan börjar fått arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/1984), sysselsättningsstöd under arbetspraktik enligt 9 kap. sysselsättningsförordningen (1363/1997), arbetsmarknadsstöd enligt lagen om arbetsmarknadsstöd (1542/1993) eller utbildningsstöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/1990), är den dagpenning som på grund av arbetsoförmåga skall betalas till honom minst 86 procent av beloppet av den arbetslöshetsdagpenning, det sysselsättningsstöd, det arbetsmarknadsstöd eller det utbildningsstöd som betalades till honom då arbetsoförmågan började. När beloppet av dagpenningen, arbetsmarknadsstödet eller utbildningsstödet räknas ut beaktas inte

1) lön och annan arbetsinkomst som nämns i 17 och 18 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa,

2) lön och annan arbetsinkomst som nämns i 18 § lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning, eller

3) förmåner som nämns i 27 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa och som enligt 27 § i denna lag skall dras av från dagpenningen.

Har den försäkrade under de fyra månaderna innan dagpenningen börjat löpa fått studiepenning eller vuxenstudiepenning enligt lagen om studiestöd utgör den dagpenning som betalas till honom med anledning av arbetsoförmåga minst 86 procent av en tjugofemtedel av månadsbeloppet av studiepenningen eller vuxenstudiepenningen till honom.

Har den försäkrade under de sex månaderna innan dagpenningen börjat löpa fått rehabiliteringspenning enligt lagen om rehabiliteringspenning, skall dagpenningen uppgå till minst beloppet av denna rehabiliteringspenning. Har den försäkrade under motsvarande tid fått rehabiliteringspenning enligt en lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som nämns i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare utgör den dagpenning som betalas till den försäkrade minst 86 procent av en tjugofemtedel av månadsbeloppet av rehabiliteringspenningen till honom. Härvid beaktas dock inte den förhöjning på 10 procent som avses i 15 § lagen om rehabiliteringspenning och inte heller den förhöjning på 33 procent som avses i en lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som

nämns i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare.

18 b §

Då av sjukdom föranledd arbetsförmåga oavbrutet har varat minst 55 dagar betalas i dagpenning minst 10,09 euro.

En försäkrad som under de tre månader som omedelbart föregått arbetsförmågans inträde av egen förskyllan har varit utan eget eller annans arbete har utan hinder av 15 § 1 mom. rätt till dagpenning till ett belopp av 10,09 euro, när arbetsförmågan oavbrutet har varat minst 55 dagar.

Om det vid arbetsförmågans inträde när rätten till dagpenning första gången avgörs är uppenbart att arbetsförmågan kommer att vara minst den maximitid som nämns i 19 § 3 mom., har den försäkrade omedelbart rätt till dagpenning enligt 1 och 2 mom. efter den självrisktid som avses i 19 § 1 och 2 mom. Om arbetsförmågan dock börjar på nytt inom 30 dagar efter den dag för vilken senast betalades dagpenning så att dagpenning betalas från och med följande vardag efter arbetsförmågans inträde, betalas minst 10,4 euro i dagpenning, om den oavbrutna arbetsförmåga på 55 dagar som avses i 1 mom. ingår i den föregående perioden av arbetsförmåga.

19 §

Vid tillämpningen av denna paragraf skall till de dagar för vilka dagpenning utbetalts även hänföras de dagar för vilka den försäkrade med stöd av 14 och 15 § samt 1 och 2 mom. i denna paragraf har rätt till dagpenning, även om sådan på grund av betalningsbegränsningarna i denna lag inte utbetalts till honom, samt de dagar för vilka dagpenning inte betalas på grund av att arbetsinkomster-

nas belopp understiger det minimibelopp som avses i 16 § 1 mom. Till dagarna som dagpenning utbetalts räknas också de dagar, för vilka rätt till dagpenning inte finns på grund av att den försäkrade under de tre månader som omedelbart föregått arbetsförmågans inträde av egen förskyllan varit utan eget eller annans arbete.

23 g §

Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om när den försäkrades arbetsuppgifter eller arbetsförhållanden äventyrar hennes eller fostrets hälsa samt om vilka utredningar som skall företas vid ansökan om särskild moderskapspenning.

75 §

Överstiger i 16 § nämnda arbetsinkomster hela euro, skall den överskjutande delen lämnas obeaktad.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2002.

Lagens 23 g § träder dock i kraft redan den 1 januari 2002.

Har den försäkrade varit arbetsförmögen då lagen trädde i kraft beaktas också den arbetsförmåga som omedelbart föregick ikraftträdandet, när den tid för arbetsförmåga som avses i 18 b 1 och 2 mom. och betalningsdagarna enligt 19 § 7 mom. sista meningen räknas.

Om arbetsförmåga eller rätt till förmån inträtt innan denna lag träder i kraft, tillämpas 18 a § sådan den lyder när denna lag träder i kraft.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av lagen om rehabiliteringspenning**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 27 mars 1991 om rehabiliteringspenning (611/1991) 14 och 15 §, sådana de lyder, 14 § delvis ändrad i lagarna 1503/1995 och 642/2001 och 15 § i sistnämnda lag 642/2001, som följer:

14 §

Rehabiliteringspenningens belopp

Rehabiliteringspenningen är till beloppet lika stor som den dagpenning enligt sjukförsäkringslagen som rehabiliteringsklienten hade varit berättigad till om han hade blivit arbetsoförmögen när rehabiliteringen började.

Beloppet av rehabiliteringspenningen uppgår alltid minst till beloppet av den dagpenning som avses i 18 b § sjukförsäkringslagen.

15 §

Rehabiliteringspenningens belopp för den som fått arbetslöshetsdagpenning, arbetsmarknadsstöd, sysselsättningsstöd, utbildningsstöd eller studiepenning

Om en rehabiliteringsklient under de fyra månaderna innan rehabiliteringspenningen började löpa fick arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa

(602/1984), sysselsättningsstöd under arbetspraktik enligt 9 kap. sysselsättningsförordningen (1363/1997), arbetsmarknadsstöd enligt lagen om arbetsmarknadsstöd (1542/1993), utbildningsstöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/1990), studiepenning eller vuxenstudiepenning enligt lagen om studiestöd (65/1994), skall när rehabiliteringen börjar i rehabiliteringspenning betalas minst det eu-robelopp som avses i 18 a § sjukförsäkringslagen, ökat med 10 procent.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2002.

Bestämmelsen i 14 § 2 mom. i denna lag skall tillämpas på rehabiliteringspenning som betalas för tiden efter att lagen har trätt i kraft.

Om rätten till rehabiliteringspenning har inträtt innan denna lag träder i kraft skall 15 § tillämpas sådan den lyder när denna lag träder i kraft.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 5 oktober 2001

Republikens President

TARJA HALONEN

Social- och hälsovårdsminister *Maija Perho*

1.

Lag**om ändring av sjukförsäkringslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i sjukförsäkringslagen av den 4 juli 1963 (343/1963) 4 a § 1 mom., 18 a §, 18 b §, 19 § 7 mom., 23 g § 3 mom. och 75 § 3 mom.,

dess lagrum sådana de lyder, 4 a § 1 mom. i lag 781/1994, 18 a § och 19 § 7 mom. i lag 1500/1995, 18 b § i sistnämnda lag 1500/1995 och i lag 640/2001, 23 g § 3 mom. i lag 1192/1990 samt 75 § 3 mom. i lag 640/2001, som följer:

Gällande lydelse

4 a §

Vad denna lag stadgar om dagpenning vid arbetsoförmåga till följd av sjukdom skall i tillämpliga delar även iakttas i fråga om dagpenning som avses i 27 § 1 mom. lagen om smittsamma sjukdomar (583/86) och 11 § 2 mom. lagen om avskiljande av mänskliga organ och vävnader för medicinska ändamål.

18 a §

Har den försäkrade under månaden innan arbetsoförmågan börjar haft rätt till arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/84), arbetsmarknadsstöd enligt lagen om arbetsmarknadsstöd (1542/93) eller utbildningsstöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/90), är den dagpenning som på grund av arbetsoförmåga skall betalas till honom minst 86 procent av beloppet av den arbetslöshetsdagpenning, det arbetsmarknadsstöd eller det utbildningsstöd som betalades till honom då arbetsoförmågan började. När beloppet av dagpenningen, arbetsmarknadsstödet eller utbildningsstödet räknas ut beaktas inte

1) lön och annan arbetsinkomst som nämns i 17 och 18 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa,

Föreslagen lydelse

4 a §

Vad denna lag *föreskriver* om dagpenning vid arbetsoförmåga till följd av sjukdom skall i tillämpliga delar även iakttas i fråga om dagpenning som avses i 27 § 1 mom. lagen om smittsamma sjukdomar (583/1986) och 18 § 2 mom. lagen om *användning* av mänskliga organ och vävnader för medicinska ändamål (101/2001).

18 a §

Har den försäkrade under *de fyra månaderna* innan arbetsoförmågan börjar fått arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/1984), *sysselsättningsstöd under arbetspraktik enligt 9 kap. sysselsättningsförordningen (1363/1997), arbetsmarknadsstöd enligt lagen om arbetsmarknadsstöd (1542/1993) eller utbildningsstöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/1990)*, är den dagpenning som på grund av arbetsoförmåga skall betalas till honom minst 86 procent av beloppet av den arbetslöshetsdagpenning, det *sysselsättningsstöd*, det arbetsmarknadsstöd eller det utbildningsstöd som betalades till honom då arbetsoförmågan började. När beloppet av dagpenningen, arbetsmarknadsstödet eller utbildningsstödet räknas ut beaktas inte

1) lön och annan arbetsinkomst som nämns i 17 och 18 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa,

2) lön och annan arbetsinkomst som nämns i 18 § lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning, eller

3) förmåner som nämns i 27 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa och som enligt 27 § i denna lag skall dras av från dagpenningen.

Har den försäkrade under de sex månaderna innan dagpenningen börjat löpa fått studiepenning eller vuxenstudiepenning enligt lagen om studiestöd utgör den dagpenning som betalas till honom med anledning av arbetsförmåga minst 86 procent av en tjugofemtedel av studiepenningen eller vuxenstudiepenningen till honom.

Har den försäkrade under de sex månaderna innan dagpenningen börjat löpa fått rehabiliteringspenning enligt lagen om rehabiliteringspenning, skall dagpenningen uppgå till minst beloppet av rehabiliteringspenningen enligt lagen om rehabiliteringspenning. Härvid beaktas dock inte den förhöjning på 10 procent som avses i 15 § lagen om rehabiliteringspenning.

18 b §

Till en försäkrad som med stöd av 15 § 1 mom. har rätt till dagpenning och vars av sjukdom föranledda arbetsförmåga har varat minst 60 dagar betalas i dagpenning som är nödvändig med tanke på tryggande av utkomsten högst 10,09 euro.

När behovet av tryggad utkomst prövas beaktas de inkomster som nämns i 24 § 1 och 2 mom. lagen om arbetsmarknadsstöd (1542/93) som inkomster. Från den i 1 mom. nämnda dagpenningen avdras en tjugofemtedel av den försäkrades egna månadsinkomster och en femtiondedel av hans

2) lön och annan arbetsinkomst som nämns i 18 § lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning, eller

3) förmåner som nämns i 27 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa och som enligt 27 § i denna lag skall dras av från dagpenningen.

Har den försäkrade under de fyra månaderna innan dagpenningen börjat löpa fått studiepenning eller vuxenstudiepenning enligt lagen om studiestöd utgör den dagpenning som betalas till honom med anledning av arbetsförmåga minst 86 procent av en tjugofemtedel av månadsbeloppet av studiepenningen eller vuxenstudiepenningen till honom.

Har den försäkrade under de sex månaderna innan dagpenningen börjat löpa fått rehabiliteringspenning enligt lagen om rehabiliteringspenning, skall dagpenningen uppgå till minst beloppet av denna rehabiliteringspenning. *Har den försäkrade under motsvarande tid fått rehabiliteringspenning enligt en lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som nämns i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare utgör den dagpenning som betalas till den försäkrade minst 86 procent av en tjugofemtedel av månadsbeloppet av rehabiliteringspenningen till honom.* Härvid beaktas dock inte den förhöjning på 10 procent som avses i 15 § lagen om rehabiliteringspenning och inte heller den förhöjning på 33 procent som avses i en lag, ett pensionsreglemente eller en pensionsstadga som nämns i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare.

18 b §

Då av sjukdom föranledd arbetsförmåga oavbrutet har varat minst 55 dagar betalas i dagpenning minst 10,09 euro.

En försäkrad som under de tre månader som omedelbart föregått arbetsförmågans inträde av egen förskyllan har varit utan eget eller annans arbete har utan hinder av 15 § 1 mom. rätt till dagpenning till ett belopp av 10,09 euro, när arbetsförmågan oavbrutet har varat minst 55 dagar.

Om det vid arbetsförmågans inträde när rätten till dagpenning första gången avgörs är uppenbart att arbetsförmågan kommer

Gällande lydelse

makes månadsinkomster i sin helhet. Om den försäkrades eller hans makes skattepliktiga förmögenhet överstiger det belopp som nämns i förmögenhetsskattelagen (1537/92) med stöd av vilket förmögenhetsskatt skall betalas, betalas inte dagpenning med stöd av denna paragraf. I dagpenning betalas dock alltid minst beloppet enligt 16, 17 och 18 a §.

Föreslagen lydelse

att vara minst den maximitid som nämns i 19 § 3 mom., har den försäkrade omedelbart rätt till dagpenning enligt 1 och 2 mom. efter den självrisktid som avses i 19 § 1 och 2 mom. Om arbetsförmågan dock börjar på nytt inom 30 dagar efter den dag för vilken senast betalades dagpenning så att dagpenning betalas från och med följande vardag efter arbetsförmågans inträde, betalas minst 10,4 euro i dagpenning, om den oavbrutna arbetsförmåga på 55 dagar som avses i 1 mom. ingår i den föregående perioden av arbetsförmåga.

19 §

Vid tillämpningen av denna paragraf skall till de dagar för vilka dagpenning utbetalts även hänföras de dagar för vilka den försäkrade med stöd av 14 och 15 § samt 1 och 2 mom. i denna paragraf har rätt till dagpenning, även om sådan på grund av betalningsbegränsningarna i denna lag inte utbetalts till honom, samt de dagar för vilka dagpenning inte betalas på grund av att arbetsinkomsternas belopp understiger det minimibelopp som avses i 16 § 1 mom.

Vid tillämpningen av denna paragraf skall till de dagar för vilka dagpenning utbetalts även hänföras de dagar för vilka den försäkrade med stöd av 14 och 15 § samt 1 och 2 mom. i denna paragraf har rätt till dagpenning, även om sådan på grund av betalningsbegränsningarna i denna lag inte utbetalts till honom, samt de dagar för vilka dagpenning inte betalas på grund av att arbetsinkomsternas belopp understiger det minimibelopp som avses i 16 § 1 mom. *Till dagarna som dagpenning utbetalts räknas också de dagar, för vilka rätt till dagpenning inte finns på grund av att den försäkrade under de tre månader som omedelbart föregått arbetsförmågans inträde av egen förskyllan varit utan eget eller annans arbete.*

23 g §

Genom förordning stadgas vad som avses med kemiska ämnen, strålning och smittsamma sjukdomar som nämns i 1 mom. samt vilka uppgifter som skall lämnas vid ansökan om särskild moderskapspenning. Social och hälsovårdsministeriet meddelar på framställning av medicinalstyrelsen närmare föreskrifter om omständigheter som medför ovan nämnda risk samt om bedömning av den risk som nämns i 1 mom.

Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om när den försäkrades arbetsuppgifter eller arbetsförhållanden äventyrar hennes eller fostrets hälsa samt om vilka utredningar som skall företas vid ansökan om särskild moderskapspenning.

75 §

Överstiger i 16 § nämnda arbetsinkomster

Överstiger i 16 § nämnda arbetsinkomster

hela euro, skall den överskjutande delen lämnas obeaktad. *Om beloppet av dagpenning som betalas med stöd av 18 b § understiger 10,09 euro för 25 vardagar, betalas dagpenningen inte ut.*

hela euro, skall den överskjutande delen lämnas obeaktad.

*Denna lag träder i kraft den 1 april 2002.
Lagens 23 g § träder dock i kraft redan den 1 januari 2002.*

Har den försäkrade varit arbetsförmögen då lagen trädde i kraft beaktas också den arbetsförmåga som omedelbart föregick ikraftträdandet, när den tid för arbetsförmåga som avses i 18 b 1 och 2 mom. och betalningsdagarna enligt 19 § 7 mom. sista meningen räknas.

Om arbetsförmåga eller rätt till förmån inträtt innan denna lag träder i kraft, tillämpas 18 a § sådan den lyder när denna lag träder i kraft.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag

om ändring av lagen om rehabiliteringspenning

I enlighet med riksdagens beslut ändras i lagen den 27 mars 1991 om rehabiliteringspenning (611/1991) 14 och 15 §, sådana de lyder, 14 § delvis ändrad i lagarna 1503/1995 och 642/2001 och 15 § i sistnämnda lag 642/2001, som följer:

Gällande lydelse

14 §

Rehabiliteringspenningens belopp

Rehabiliteringspenningen är lika stor som den dagpenning enligt sjukförsäkringslagen som rehabiliteringsklienten hade varit berättigad till om han hade blivit arbetsförmögen när rehabiliteringen började.

Föreslagen lydelse

14 §

Rehabiliteringspenningens belopp

Rehabiliteringspenningen är *till beloppet* lika stor som den dagpenning enligt sjukförsäkringslagen som rehabiliteringsklienten hade varit berättigad till om han hade blivit arbetsförmögen när rehabiliteringen började.

Gällande lydelse

Rehabiliteringspenning som bestäms enligt denna paragraf betalas inte, om de arbetsinkomster som utgör grund för bestämmande av dagpenning som avses i 1 mom. underskrider 946 euro.

Till vederbörande kan betalas rehabiliteringspenning, vars storlek bestäms enligt 18 b § sjukförsäkringslagen.

15 §

Rehabiliteringspenningens belopp för den som fått arbetslöshetsdagpenning, arbetsmarknadsstöd eller studiepenning.

Om en rehabiliteringsklient under månaden innan rehabiliteringspenningen började löpa fick arbetslöshetsdagpenning, arbetsmarknadsstöd, studiepenning eller vuxenstudiepenning, skall när rehabiliteringen börjar i rehabiliteringspenning betalas minst det belopp som avses i 18 a § sjukförsäkringslagen, ökat med 10 procent.

Föreslagen lydelse

Beloppet av rehabiliteringspenningen uppgår alltid minst till beloppet av den dagpenning som avses i 18 b § sjukförsäkringslagen.

15 §

Rehabiliteringspenningens belopp för den som fått arbetslöshetsdagpenning, arbetsmarknadsstöd, sysselsättningsstöd, utbildningsstöd eller studiepenning

Om en rehabiliteringsklient under de fyra månaderna innan rehabiliteringspenningen började löpa fick arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/1984), sysselsättningsstöd under arbetspraktik enligt 9 kap. sysselsättningsförordningen (1363/1997), arbetsmarknadsstöd enligt lagen om arbetsmarknadsstöd (1542/1993), utbildningsstöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/1990), studiepenning eller vuxenstudiepenning enligt lagen om studiestöd (65/1994), skall när rehabiliteringen börjar i rehabiliteringspenning betalas minst det eurobelopp som avses i 18 a § sjukförsäkringslagen, ökat med 10 procent.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2002.

Bestämmelsen i 14 § 2 mom. i denna lag skall tillämpas på rehabiliteringspenning som betalas för tiden efter att lagen har trätt i kraft.

Om rätten till rehabiliteringspenning har inträtt innan denna lag träder i kraft skall 15 § tillämpas sådan den lyder när denna lag träder i kraft.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.